

UDK 615.214.24.035/.036(497.11)

ISSN 035-2899, 37(2012) br.3 p.150-153

**UPOTREBA BENZODIAZEPINA KOD PACIJENATA U ORDINACIJI
IZABRANOG LEKARA U DOMU ZDRAVLJA DOLJEVAC****THE USE OF BENZODIAZEPINES IN PATIENTS AT THE PRACTITIONER'S
OFFICE OF THE HEALTH CARE CENTER, DOLJEVAC***Miloš Bogoslović (1), Milena Potić (2), Dragana Mitrović (3)*

(1) DOM ZDRAVLJA DOLJEVAC, (2) INSTITUT ZA BIOMEDICINSKA ISTRAŽIVANJA, MEDICINSKI FAKULTET NIŠ, (3) ZDRAVSTVENI CENTAR KNJAŽEVAC, SLUŽBA ZA ZDRAVSTVENU ZAŠTITU PREDŠKOLSKE I ŠKOLSKE DECE SA MEDICINOM SPORTA I SAVETOVALIŠTEM ZA MLADE

Sažetak: Uvod: Vrlo česta grupa lekova propisivana od strane izabranog lekara u primarnoj zdravstvenoj zaštiti jesu benzodiazepine, koji se najčešće koriste za poremećaj spavanja i za lečenje anksioznosti. Kod starije populacije brojnije su indikacije za njihovo korišćenje, a ako se koriste nekontrolisano i znatno duže od potrebnog mogu izazvati zavisnost kod ljudi. Cilj rada: Pokazati i ispitati upotrebu benzodiazepina kod pacijenata lečenih u Domu zdravlja Doljevac, Zdravstvena stanica Belotinac, u protekloj godini. Metod: Metodod anketiranja, uvidom u zdravstvenu dokumentaciju i pregledom zdravstvenih kartona pacijenata starosne dobi iznad 18 godina koji su se javili svom izabranom lekaru u periodu od januara 2011. do decembra 2011. sprovedeno je istraživanje. Podaci prikupljeni anketom su upisivani u specijalno kreiran anketni list, a zatim analizirani. Rezultati: Od celokupnog broja anketiranih ispitanika (805) koji se leče u ovoj ambulanti tokom protekle godine benzodiazepini su propisivani 43,48% pacijentima od ukupnog broja. Anketa je pokazala da 1,93% starosne dobi od 18 do 35 godina, 46,77% starosti od 35 do 65 godine i 51,29% starosti iznad 65 godina koristi benzodiazepine. Od ukupnog broja pacijenata koji upotrebljavaju benzodiazepine 76,13% su osobe ženskog pola i 23,87% osobe muškog pola. Najveći broj anketiranih koristi bromazepam 90%, diazepam 9%, i ostale benzodiazepine 1%. Zaključak: Ispitivanjem se pokazalo da su benzodiazepini kao lekovi zastupljeni u velikom broju kod pacijenata. Koriste se znatno više i duže u odnosu na preporuke. Kako sa porastom starosne dobi raste i broj indikacija za njihovu, upotrebu pokazalo se da je najveći broj ispitanika koji upotrebljavaju benzodiazepine starosne dobi iznad 65 godina. Zadatak izabranog lekara je redukcija njihove primene i usklađivanje sa važećim preporukama.

Cljučne reči: benzodiazepini, upotreba

Summary: Introduction: Quite often, benzodiazepines is a group of medications prescribed by a selected physician at the primary health care and they are commonly used for sleep disorders and the treatment of elderly anxiety. In older population, there is a higher number of indications for their use, and if used uncontrollably and over a longer period of time than necessary, they can cause addiction. Aim: To demonstrate and test the use of benzodiazepines in patients treated at the Health Care Center, Doljevac, Belotinac branch office, during the previous year. Method: The method of interviewing, examining the medical files and review of medical records of patients aging over 18 who saw their doctors in the period from January 2011 to December 2011. A survey was conducted. The data collected in the survey were recorded in a specially designed questionnaire and then analyzed. Results: Of the total number of respondents (805), who were treated in the Health Care Center during the previous year, benzodiazepines were prescribed in 43.48% of total patients. The survey showed that 1.93% aging 18 to 35, 46.77% aging 35 to 65 and 51.29% aging over 65 used benzodiazepines. Of the total number of the patients who used benzodiazepines, 76.13% were female and 23.87% male. The largest number of respondents used bromazepam (90%), 9% used diazepam and 1% other benzodiazepines. Conclusion: The study showed that benzodiazepines as drugs are present in a large number of patients. They are used in larger quantity and over longer periods than recommended. Since the number of indications increases with getting older, it has been shown that the largest number of respondents who use benzodiazepines are over 65 years of age. The task of a doctor is to reduce their use and harmonize with the existing recommendations.

Key words: benzodiazepine, use

UVOD

U modernom vremenu jedini opšte zastupljeni i širom prihvaćeni anksiolitički lekovi su benzodiazepini, ali se oni tokom poslednjih godina potiskuju antidepresivima [1]. Benzodiazepini spadaju u grupu modernih psihofarmaka koji deluju anksiolitički, hipnotički, antikonvulzivno i miorelaksantno. Mehanizam dejstva se ostvaruje preko vezivanja za specifična mesta na hloridnom kanalu i potenciranja inhibitorynog delovanja GABA difuzno u CNSu. Anksiolitičko dejstvo označava suzbijanje anksioznosti, odnosno teskobe, psihičke napetosti uz vrlo malo sedacije, tj. Pospanosti, i za puni razvoj anksiolitičkog dejstva treba da prođu nekoliko nedelja, pa prema tome ove lekove ne treba uzimati po potrebi [2].

Benzodiazepini se klasifikuju na:

Lekove sa kratkim dejstvom: triazolam, midazolam;

Lekove sa srednje dugim dejstvom: alprazolam, bromazepam, lorazepam i dr.

Lekove sa dugim dejstvom; diazepam, prazepam i dr [1].

Kao grupa lekova, često propisivana u primarnoj zdravstvenoj zaštiti, najčešće indikacije za njih su stanja teške akutne i hronične anksioznosti. Međutim, oni se neopravdano široko propisuju kod svakog stresa ili blažih telesnih tegoba.

Terapija benzodiazepinima treba da traje nekoliko nedelja do 3 meseca, a duža i stalna upotreba mogu stvoriti zavisnost [1].

Benzodiazepini imaju i neželjena dejstva: pospanost, smanjenje koncentracije, smanjenje libida, konfuzije, padovi i dr [3]. Neželjena dejstva, koja se inače blago ispoljavaju, i to najčešće u vidu po-

spanosti i smanjenje libida, zanemarljiva su kako za pacijente tako i za pojedine lekare, te se olako odnose prema upotrebi ovih lekova, što se može protumačiti kao zloupotreba.

CILJ RADA

Cilj našeg rada bio je ispitati upotrebu i zastupljenost benzodiazepina kod pacijenata u ordinaciji izabranog lekara u Domu zdravlja Doljevac, Zdravstvena stanica Belotinac.

METOD

Metodom anketiranja i uvidom u zdravstvenu dokumentaciju i zdravstveni karton pacijenata u periodu od januara do decembra 2011.godine sprovedena je studija. Studija je obuhvatila sve pacijente starosti iznad 18 godina koji poseduju zdravstveni karton u ovoj ambulanti. Prikupljeni podaci su upisivani u posebno izrađen anketni list za ovu potrebu sa sadržanim podacima o polu, starosnoj dobi ispitanika kao i vrsti korišćenog benzodiazepina. Prikupljeni podaci su zatim analizirani i grafički predstavljeni.

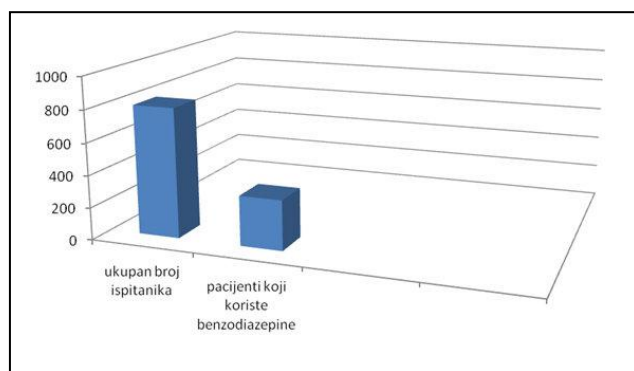
REZULTATI

Od ukupnog broja anketiranih ispitanika (805) koji se leče u ovoj ambulanti, tokom protekle godine benzodiazepini su propisivani u 310 slučajeva, odnosno 43,48% (grafikon 1).

Anketa je pokazala da 1,93% (6) starosne dobi od 18 do 35 godina, 46,77% (145) starosti od 35 do 65 godine i 51,29% (159) starosti iznad 65 godina koristi benzodiazepine (grafikon 2).

Grafikon 1.

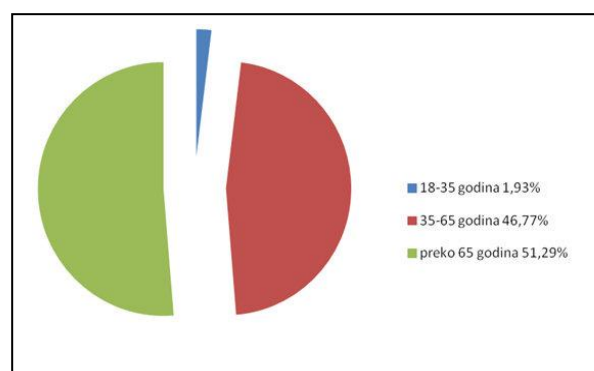
Broj pacijenata koji koriste benzodiazepine

Ispitivanjem se pokazalo da su benzodiazepini kao lekovi zastupljeni u velikom broju kod pacijenata. Kako sa porastom starosne dobi raste i broj indi-

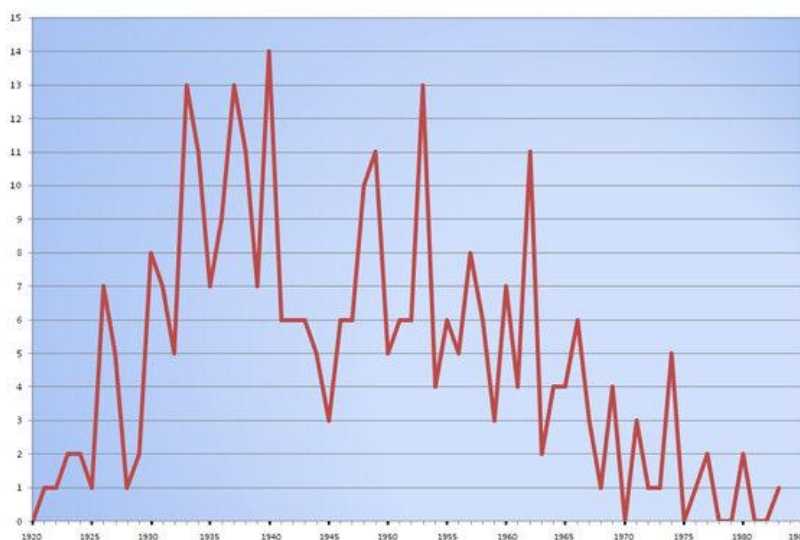
Grafikon 2.

Starosna struktura pacijenata koji koriste benzodiazepine

kacija za njihovu upotrebu najveći broj ispitanika koji upotrebljavaju benzodiazepine su osobe starije od 65 godina (grafikon 3).

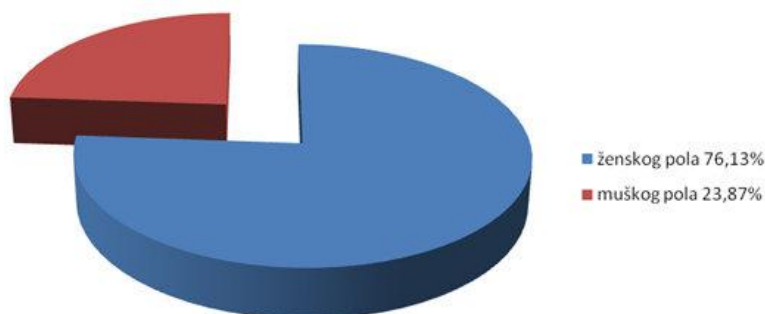
Grafikon 3. Prikaz propisanih benzodiazepina po godištima ispitanika

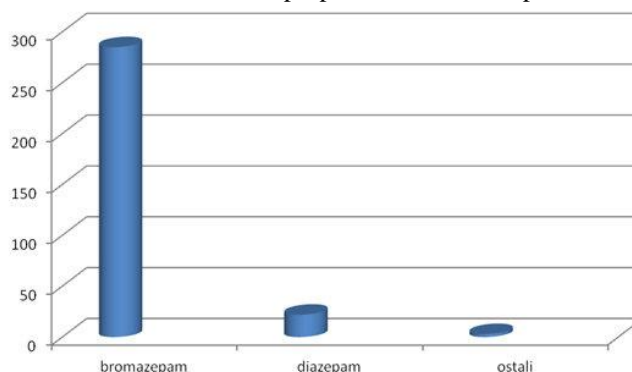
Od ukupnog broja pacijenata koji upotrebljavaju benzodiazepine 76,13%(236) su osobe ženskog pola i 23,87%(74) osobe muškog pola (grafikon 4).

Najveći broj anketiranih ispitanika koristi bromazepam 90%, diazepam 9% i ostale benzodiazepine 1% (grafikon 5).

Grafikon 4. Polna struktura pacijenata koji upotrebljavaju benzodiazepine

Grafikon 5. Vrste propisanih benzodiazepina

DISKUSIJA

Prema našem ispitivanju, pokazalo se da ispitivana grupa pacijenata u jednoj ambulanti Doma zdravlja Doljevac, Zdravstvena stanica Belotinac, koristi benzodiazepine znatno više u odnosu na preporuke

i da su to pretežno osobe ženskog pola i osobe starije dobi iznad 65 godina.

Mnogobrojna istraživanja drugih zemalja, sprovedena na istu temu, kako u svetu tako i u regionu, pokazala su slične rezultate. Studija Uni-

verziteta za farmakologiju British Columbia-Vancouver, Canada iz 2002. godine govori o 84 miliona propisanih tableta benzodiazepina [5].

Izveštaj o zloupotrebi benzodiazepina Nacionalnog instituta za zloupotrebu supstanci Sjedinjenih Američkih Država iz 2004. godine govori o 48 miliona osoba zavisnih o benzodiazepinima [6].

Slična situacija susreće se kako u našoj zemlji tako i u zemljama u regionu. Istraživanje sprovedeno tokom oktobra 2008. godine kod pacijenata lečenih u Domu zdravlja Banja Luka, katedre porodične medicine Medicinskog fakulteta Banja Luka, pokazalo je da ispitivana grupa pacijenata u tom domu zdravlja koristi benzodiazepine mnogo više u odnosu na preporuke. Od ukupnog broja ispitanika (583) starosti iznad 18 godina njih 119 su koristili benzodiazepine, odnosno 20,41%, i to pretežno osobe ženskog pola 71%, i pretežno osobe starije od 65 godina 58% [4].

Upoređivanjem rezultata našeg istraživanja sa istraživanjem katedre za porodičnu medicinu Banja Luka, pokazalo se da je stanje sa upotrebom, propisivanjem benzodiazepina i kod naših ispitanika veoma slično. Takođe postoji povezanost sa upotrebom ovih lekova vezano za pol i starosnu dob ispitanika, što govori o sličnoj problematici ne samo kod nas nego i u ostalim zemljama u regionu.

ZAKLJUČAK

Ispitivanjem pacijenata Doma Zdravlja Doljevac, Zdravstvene stanice Belotinac, pokazalo se da su benzodiazepini kao lekovi zastupljeni u velikom broju kod pacijenata. Koriste se znatno više i duže u odnosu na preporuke i najzastupljeniji su u ženskoj populaciji.

Kako sa porastom starosne dobi raste i broj indikacija za njihovu upotrebu pokazalo se da se najveći broj ispitanika koji upotrebljavaju benzodiazepine odnosi na osobe starije od 65 godina.

Zadatak izabranog lekara je redukcija njihove primene, edukacija pacijenata sa jasnim instrukcijama o upotrebi i usklađivanje sa važećim preporukama u surovjoj današnjici.

LITERATURA

1. Kažić T. Gotovi lekovi: priručnik za farmakoterapiju. 11. Izd. Beograd: Integra; 2007.
2. Gojković-Bukarica Lj. Leksikon Bolesti i lekovi. Beograd: Integra, 2006.
3. Varagić VM, Milosević MP. Farmakologija. Beograd: Elit-Medica i Medicinski fakultet Univerziteta u Beogradu; 2008.
4. Stanetić K, Kostić N. Upotreba benzodiazepina kod pacijenata liječenih u Domu zdravlja Banja Luka. Opšta medicina 2010; 16(1-2):50-55.
5. Therapeutics Initiative. Use of Benzodiazepines in B.C. Therapeutic letter, November - December 2004.
6. National Institute of Drug Abuse's (NIDA's). NIDA Research Report-Prescription Drugs and Addiction: NIH Publication No 01- 4881, Printed 2001. Revised August 2005.
7. Cascade E, Kalali AH. Use of benzodiazepines in the treatment of anxiety. Psychiatry (Edgmont) 2008; 5(9):21-2.
8. Gray SL et al. Benzodiazepine use and physical performance in community dwelling older women. J Am Geriatr Soc November 2003; 51:1563-70.
9. American Psychiatric Association. Practice Guidelines for the Treatment of Patients with Major Depressive Disorder. Washington DC: American Psychiatric Association; 2010.
10. Hales RE, Yudofsky SC, Gabbard GO. The American Psychiatric Publishing Textbook of Psychiatry. 5th ed. Arlington: American Psychiatric Publishing; 2008.
11. Kay J, Tasman A. Mood Disorders: Depression. In: Kay J, Tasman A, editors. Essentials of Psychiatry. John Wiley & Sons; 2006. p. 553-56.
12. Lewis AJ, Dennerstein M, Gibbs PM. Short-term psychodynamic psychotherapy: review of recent process and outcome studies. Aust N Z J Psychiatry 2008; 42:445-55.

Adresa autora:

Miloš Bogoslović

Dom zdravlja Doljevac

Email: milosbogoslovic@gmail.com

Rad primljen:

10. 03. 2012.

Rad prihvaćen:

19. 05. 2012.

Elektronska verzija objavljena:

27. 12. 2012.